

TIMBRO

*Ohållbara argument mot
arbetskraftsinvandring*

Caspian Rehbinder
TIMBRO • Juni 2018

Om författaren

CASPIAN REHBINDER är masterstudent i statsvetenskap vid Stockholms universitet med bakgrund i Centerpartiet, där han bland annat arbetat som politiskt sakkunnig i migrationsfrågor.

© Författaren och Timbro 2018
Omslagsbild: Christopher Burns
timbro.se
info@timbro.se

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
INLEDNING	4
ARGUMENT 1: DE TAR VÅRA JOBB	6
ARGUMENT 2: DE PRESSAR VÅRA LÖNER	11
ARGUMENT 3: DE KOSTAR PENGAR	13
ARGUMENT 4: DE UTNYTTJAS SYSTEMATISKT	17
SLUTSATSER	21
REFERENSER	22

SAMMANFATTNING

Den svenska modellen för arbetskraftsinvandring är unik. Sedan reformen infördes 2008 har systemet varit politiskt omtvistat – men också underlättat företags kompetensförsörjning och låtit tusentals människor från tredje land komma till Sverige och bidra till sin och andras ekonomi.

Nu går Socialdemokraterna till val på att avveckla den svenska modellen för arbetskraftsinvandring. De vill återinföra en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning, helt stoppa invandringen till lågkvalificerade yrken och avskaffa möjligheten för asylsökande att byta spår till arbetskraftsinvandring.

I sin argumentation underskattar Socialdemokraterna vad Sverige tjänar på arbetskraftsinvandringen och skapar en felaktig problembild. Aktuell forskning och många utredningar pekar på stora vinster från arbetskraftsinvandring i form av produktivitet, ökad handel, större skatteintäkter och bättre fungerande kompetensförsörjning. Det borde krävas starka argument för att begränsa den.

Den här rapporten visar:

- **Arbetskraftsinvandrare tar inte våra jobb.** Det finns ingenting som tyder på att integrationen skulle bli svårare eller jobben färre för att det kommer fler arbetskraftsinvandrare till Sverige. Fler invandrare har inte inneburit sämre integration för nyanlända flyktingar, vilket visar att det inte är volymer som orsakar bristande integration i Sverige. Det ligger i linje med internationell forskning om invandringens effekter på sysselsättningen.
- **Arbetskraftsinvandrare pressar inte ner våra löner.** Det finns sammantaget ett mycket svagt stöd för att arbetskraftsinvandringen skulle sänka några löner i Sverige. Eftersom arbetskraftsinvandrare måste ha kollektivavtalsenliga löner för att ens få komma till Sverige finns ingen press nedåt på lönerna.
- **Arbetskraftsinvandrare kostar inte pengar.** Att invandring innebär en nettobelastning på offentliga finanser beror framför allt på att invandrare inte får jobb. Arbetskraftsinvandrare däremot har jobb och bidrar med betydande intäkter. Däremot har de anhöriga låg sysselsättning, men även med dem inräknade är den offentligfinansiella effekten försumbar.
- **Arbetskraftsinvandrare utnyttjas inte systematiskt.** Reglerna för arbetskraftsinvandring har tidigare missbrukats, men i och med skärpt tillämpning och nya regler 2011–2014 är de stora problemen lösta. De fall som förekommer är få, och nu finns verktyg för Migrationsverket att hantera dem.

Socialdemokraternas motstånd mot invandrare som jobbar är historiskt djupt rotat. Men argumenten de lägger fram är svaga och i många fall rent ohållbara. Att riva upp ett väl fungerande system på så svaga grunder är skadligt och ansvarslost.

INLEDNING

Den svenska modellen för arbetskraftsinvandring är unik.¹ Den låter arbetsgivare rekrytera personer från tredje land utan att politiker sätter kvoter för hur många som får komma och utan att myndigheter prövar vilka anställningar som behövs. Den som har ett erbjudande om en anställning till samma villkor som gäller på den svenska arbetsmarknaden får komma till Sverige för att arbeta. Reformen från 2008 då systemet infördes motiverades med att det skulle underlätta kompetensförsörjning, förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och underlätta för människor som kan försörja sig själva att röra sig över gränser – utan att riskera villkoren på den svenska arbetsmarknaden.²

De flesta länder har någon form av kvalifikationskrav, ett tak för hur många som får komma, arbetsmarknadsprövningar, strikta inkomstkrav eller liknande. Sverige sticker ut genom ett utpräglat efterfrågedrivet system, där behovet av arbetskraft inte avgörs av myndigheter eller politiker, utan kan ske på en förhållandevis fri arbetsmarknad.³ Modellen har därför kallats den mest öppna i världen.⁴ Samtidigt är kraven för att få arbetskraftsinvandera internationellt sett höga i Sverige, eftersom löner och villkor måste ligga i nivå med de för branschen relevanta kollektivavtalen. Till det kommer trösklar i form av utlysningsskrav och långa väntetider. För att få rekrytera någon från ett annat land än EU/EES måste tjänsten ha varit utlyst i minst tio dagar, och efter det kommer i snitt fyra månader av väntan på Migrationsverkets handläggning. Trots den formella öppenheten har Sverige en internationellt sett låg andel arbetskraftsinvandrare – bara 0,3 procent av arbetskraften.⁵

Nu har Socialdemokraterna positionerat sig långt mer restriktivt och vill begränsa rörligheten och stoppa delar av arbetskraftsinvandringen. Framför allt vill de begränsa möjligheten till invandring för lågkvalificerat arbete. De vill bland annat återinföra en myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning, införa en lägsta utbildningsnivå eller arbetslivserfarenhet för att få invandera och förbjuda arbetskraftsinvandring till deltidsarbete utom i särskilda fall.⁶

I den här rapporten granskas fyra argument: att arbetskraftsinvandrare tar våra jobb, att de pressar ned lönerna, att de är en belastning för ekonomin och att de utnyttjas systematiskt.

Rapporten tittar på argumenten mot arbetskraftsinvandring, men inledningsvis presenteras en kort översikt av det värde ett öppet system för arbetskraftsinvandring har för företag, för landets ekonomi och för enskilda individer.

Arbetskraftsinvandring kan innebära kompetensförsörjning, entreprenörskap, nytänkande och utveckling. Många är de invandrare som bidragit med helt nya koncept, varor och tjänster inom allt från livsmedelsproduktion till detaljhandel, hantverk, IT och tunga industrier. Invandrades företagande ger sysselsättning och tillväxt, ökar handeln och kan skapa ett stort välstånd.⁷

Forskning visar att de sammantagna vinsterna är större än de sammanräknade vinsterna för varje enskild arbetskraftsinvandrare. En rörligare arbetsmarknad gör att matchningen mellan arbetstagare och arbetsgivare fungerar bättre, företag får lättare att växa och inkomsterna blir högre. Vid förändringar i efterfrågan på arbetskraft – till exempel på grund av konjunktursvängningar – är migration en dämpande kraft som låter arbetskraften flytta dit jobben flyttar, och som därmed kan mildra negativa arbetsmarknadseffekter i både avsändarlandet och mottagarlandet.⁸

¹ Ruhs (2013), s 100–102; Emilsson (2018); Lemaître (2013).

² Prop. 2007/08:147.

³ OECD (2011), s 67–70.

⁴ Bland annat i Calleman (2014).

⁵ Jämför International Labour Organization (2015), s 97.

⁶ Socialdemokraterna (2018).

⁷ Holtslag, Kremer & Schrijvers (2013); Bassarsky m fl (2013), s 19; EIU (2016), s 27–28.

⁸ Se Pritchett (2006), s 43–46.

Nationalekonomerna Samuel Palmquist och Jonas Öhlin skriver i en rapport för Svenskt Näringsliv att större öppenhet för arbetskraftsinvandring kan förbättra matchning och produktion på arbetsmarknaden.⁹ Palmquist och Öhlin tittar också på företag som rekryterar arbetskraftsinvandrare, och jämför med en konstruerad kontrollgrupp. Över tid kan de se att rekryteringar av arbetskraftsinvandrare har en positiv effekt på företags förmåga att skapa ekonomiska värden. Arbetskraftsinvandrare innebär tillväxt i företag över hela landet och i många sektorer. Effekterna är störst för mindre företag.¹⁰

Samma författare tittar i en annan rapport på de samhällsekonomiska vinsterna av arbetskraftsinvandring, och beräknar bidragen till produktion varje år till 10 miljarder kronor och skatteintäkterna till 4,2 miljarder. De skriver: »Om arbetskraftsinvandringen minskar med tio procent sjunker bidraget till den svenska produktionsnivån med motsvarande en miljard medan bidraget till skatteintäkter minskar med nästan en halv miljard.«¹¹

Det finns också forskning kring invandrares effekter på ekonomin som är särskilt viktiga för förståelsen av arbetskraftsinvandringen. Företag som anställer utlandsfödda personer ökar sin export avsevärt. Särskilt främjas handeln av utbildade migranter från länder med svaga institutioner. Andreas Hatzigeorgiou och Magnus Lodefalk skriver i en översikt att »en procents ökning av antalet migranter är sammankopplad med 0,1–0,2 procent mer utrikes-handel i genomsnitt« och att kopplingen till direktinvesteringar är ännu starkare.¹² Invandringen har också positiva effekter på bland annat tillväxt, produktivitet, innovation och handel.¹³ Dessa effekter gäller i synnerhet högutbildade och högkvalificerade invandare, men även lågkvalificerad invandring för med sig ökad specialisering och produktion.¹⁴ En annan studie tittar på invandringens effekt på tillväxt i 22 OECD-länder mellan 1986 och 2006, och konstaterar att invandring har en liten men positiv effekt på humankapitalet.¹⁵

Det här är inte en samlad genomgång av alla effekter som arbetskraftsinvandring för med sig, vilket ger en bakgrund till rapportens syfte: Att granska de argument som ligger till grund för Socialdemokraternas kritik mot dagens system för arbetskraftsinvandring. I den andra vågskålen ligger stora värden.

⁹ Palmquist & Öhlin (2016).

¹⁰ Öhlin & Palmquist (2016a).

¹¹ Öhlin & Palmquist (2016b).

¹² Hatzigeorgiou & Lodefalk (2015).

¹³ Ejermo & Fassio (2018).

¹⁴ Foged & Peri (2015).

¹⁵ Boubtane, Dumont & Rault (2013).

ARGUMENT 1: DE TAR VÅRA JOBB

Socialdemokraterna skriver i sitt förslag att jobb i yrken där det inte råder brist på arbetskraft ska gå till arbetslösa personer i Sverige.¹⁶ Statsminister Stefan Löfven säger: »Det är orimligt att det kommer tusentals personer till Sverige varje år för att göra jobb som arbetslösa i Sverige kan utföra.«¹⁷ Finansminister Magdalena Andersson uttrycker sig liknande: »Givet att vi har många nyanlända som måste komma i arbete ser jag inget behov av städpersonal eller diskare från andra kontinenter som arbetskraftsinvandring.«¹⁸

Ett av Socialdemokraternas främsta argument för att begränsa arbetskraftsinvandringen är att konkurrensen om lågkvalificerade jobb riskerar att förhindra lågutbildade asylinvandrare att komma in på arbetsmarknaden.

En siffra som återkommande lyfts av Socialdemokraterna är att nästan hälften av arbetskraftsinvandringen – eller 6 000 arbetstillfällen – går till jobb som hade kunnat gå till personer som redan befinner sig i Sverige.¹⁹ Det här är en slarvig tolkning av siffror från Riksrevisionens granskning av arbetskraftsinvandringen, som konstaterar att 60 procent av arbetskraftsinvandringen går till vad Arbetsförmedlingen klassar som »bristyrken«, 20 procent till »yrken i balans« och 20 procent till »överskottsyrlen«.²⁰

I en granskning i Dagens Nyheter visas att andelen rekryteringar till bristyrken är ännu högre än vad Riksrevisionen pekar på. Hela 74 procent av alla arbetstillstånd som beviljades 2017 är för yrken med »liten eller mycket liten konkurrens«, och bara 8 procent av rekryteringarna går till yrken med »stor eller mycket stor konkurrens«.²¹ Det innebär att det rör sig om 1 000 jobb som tillsatts av arbetskraftsinvandrare i överskottsyrlen.

Men även om det kan göras grova bedömningar av huruvida ett yrke är i balans eller inte så säger det ingenting om en enskild rekrytering. Behovet av rekryteringar, enskilda personers kompetens och rörligheten på arbetsmarknaden är omöjlig att fånga i aggregerade mått på nationell nivå och i grova yrkeskategorier.²² Riksrevisionen konstaterar också i sin rapport:

Klassificeringen i brist- och överskottsyrlen kan diskuteras. Beroende på om arbetsgivaren letar efter nyutexaminerade eller lång yrkeserfarenhet, eller regionala skillnader, kan det vara svårt att hitta arbetstagare i ett yrke som klassificerats som överskottsyrlig och vice versa.²³

Tanken att en enskild rekrytering kan bedömas som nödvändig eller inte nödvändig av en myndighet blir ännu svårare om man tittar på hur yrken klassificeras. Systemet som används av svenska myndigheter för att dela in olika yrkesgrupper är *standard för svensk yrkesklassificering* (SSYK).²⁴

I klassificeringen finns en stor mängd yrkesgrupper. Det finns till exempel akvariefisk-uppfödare (kod 6221), ansiktszonerapeuter (3230), antikvitetshandlare (5221), apparat-reparatör (7420), aromblandare (8161), astronaut (3153), avbytare inom djurskötsel (6121), avsmakare (7613) och avverkningsplanerare (2135) – bara för att ta några exempel på A.

¹⁶ Socialdemokraterna (2018).

¹⁷ Stefan Löfvens officiella Facebooksida, 9 april 2018.

¹⁸ Lönegård (2018).

¹⁹ Svensen (2018).

²⁰ Riksrevisionen (2016). De använder sig av ett medelvärde av Arbetsförmedlingens bristindex för perioden våren 2010 till hösten 2015 för att få fram vilka yrken som räknas som bristyrken m m.

²¹ Örstadius (2018).

²² Se Ruhs & Anderson (2013), s 71–74, som bland annat slår fast att »Both shortages and skills are highly slippery concepts«.

²³ Riksrevisionen (2016), s 41.

²⁴ SCB (2012).

Antingen skulle Arbetsförmedlingen behöva göra en bedömning av den finaste nedbrytningen. Är arbetsmarknaden i behov av en stafflimålare (2651) från Marocko, eller har vi tillräckligt många i Sverige? Det skulle kräva en omfattande byråkrati för att undersöka vad som är det egentliga behovet. Ett annat alternativ är att Arbetsförmedlingen gör en bredare bedömning, och inte bryter ned yrkena i de finaste kategorierna. Då kan dock en arbetsgivare som vill anställa en blanksticksgravör (7312) från Indien stoppas, för att det finns en arbetslös armaturmontör, porslin (7319) i Borås.

Resultatet riskerar att bli en fortsatt arbetslös armaturmontör i Borås, ett företag som inte lyckas rekrytera en blanksticksgravör, och en indier med spetskompetens som inte får komma till Sverige. Inte heller detta skulle leda till en särskilt rörlig och välfungerande arbetsmarknad, särskilt som svårigheten att hitta rätt kompetens är en av de största flaskhalsarna på arbetsmarknaden.²⁵ En myndighetsbaserad prövning av behovet att anställa skulle vara trubbig, omständlig och kostsam.

En av de branscher som ofta tas som exempel på jobb som skulle kunna gå till personer som redan bor i Sverige är bärplockning. Men Livsmedelsföretagens tidigare vd Marie Söderqvist konstaterar: »Det finns inget som hindrar arbetslösa och ungdomar att plocka bär. Men innan lösningen med plockare från andra delar av världen var på plats ruttnade bären bort i skogen.«²⁶ Även om bärplockning klassas som ett enkelt eller lågkvalificerat jobb ska man heller inte underskatta hur mycket kompetens det faktiskt kräver. Söderqvist konstaterar att de som invandrar för att plocka bär har »hög jordbruksvana och arbetskaperitet« och kan många gånger vara mer effektiva bärplockare. Det här blir särskilt viktigt i och med kravet på kollektivavtalsenliga löner – det blir omöjligt att bedriva en lönsam verksamhet med svenska bär om man ska betala drygt 21 000 kronor till någon som plockar många gånger mindre än en arbetskraftsinvandrare. Rätt kompetens finns helt enkelt inte att tillgå i Sverige.

Matchning på arbetsmarknaden är mer än att bara jämföra tillgängliga jobb med arbetslösa personer. I Sverige har matchningen försämrats över tid. Den långsiktiga trenden är att antalet vakanta jobb ökar – samtidigt som antalet arbetslösa ökar.²⁷ Det här har förklaringar som är betydligt viktigare för arbetsmarknadens funktion än arbetskraftsinvandringen, som löner och lönespridning, arbetsmarknadsregler, utbildning och skatter. Men det illustrerar att den statiska synen på arbetsmarknaden, där en person som tar ett jobb innebär att en annan inte får ett jobb är felaktig.

Om Socialdemokraternas resonemang stämde hade fler invandrare inneburit sämre integration, eftersom fler personer slåss om samma jobb. Det verkar dock inte vara fallet. National-ekonomen Joakim Ruist har tittat på flyktinginvandringen och ställt sig frågan: »Blir det svårare för flyktingar att få jobb i Sverige av att det kommer många på en gång?» Hans slutsats är att det inte blir det.²⁸

Det finns inget positivt samband mellan få flyktingar och snabb arbetsmarknadsintegration. *Figur 1* illustrerar hur många som beviljats uppehållstillstånd per år och hur deras sysselsättning sett ut efter två respektive fem år. Till exempel fick ungefär 13 000 personer uppehållstillstånd 2011, och av dem var 19 procent sysselsatta efter två år och 49 procent efter fem år. Skulle Socialdemokraternas argument stämma borde antalet som beviljats uppehållstillstånd som flyktingar ett visst år ha ett negativt samband med hur deras sysselsättning ser ut över tid. Fler nyanlända skulle betyda fler som tävlar om jobben, och alltså sämre integration.

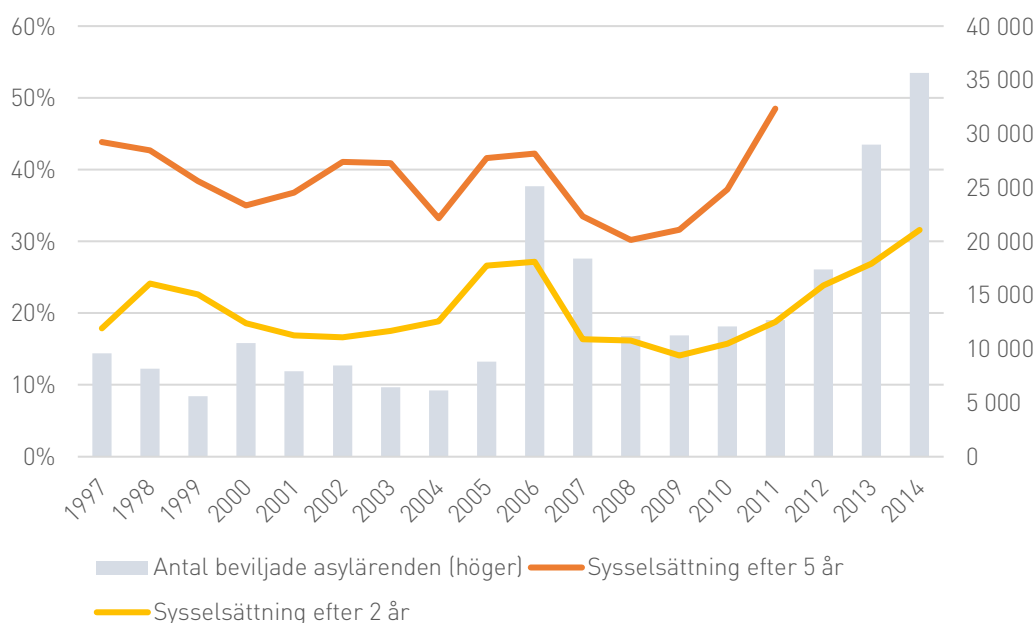
²⁵ Nordström (2018).

²⁶ Söderqvist (2017). Bärplockning som exempel är också illa valt av andra skäl – Sverige har implementerat EU:s säsongsanställningsdirektiv och är bundet att följa det. Korta anställningar för säsongarbete som bärplockning regleras alltså separat från arbetskraftsinvandringen. Se Ds 2017:27, prop. 2017/18:108.

²⁷ Det här brukar beskrivas med den så kallade Beveridge-kurvan. Se t.ex. Spector (2015), s. 7.

²⁸ Ruist (2017).

I verkligheten har korrelationen hittills – om något – varit positiv.²⁹

Figur 1. Sysselsättning efter ankomstår och antal nyanlända.³⁰

Nyanlända tar inte jobb från varandra. Anledningen är arbetsmarknaden är flexibel – antalet jobb är inte konstant, och antalet invandrare är inte tillräckligt många för att orsaka någon utbudschock. Ruist konstaterar: »Det enkla svaret är att inte ens när vi slår ett historiskt rekord i flyktinginvandring är flyktingarna särskilt många i förhållande till arbetsmarknadens storlek [...] I den mån vi tycker att integrationen går för dåligt, så måste orsaken till det vara en annan än att flyktingarna är för många.»³¹

Arbetskraftsinvandrarna är mycket färre. De nyanländas integration verkar inte ha försvårats märkbart av tiotusentals asylsökande. Även om volymeffekterna skulle visa sig vara större efter 2015 är det mycket svårt att tro att tusen arbetskraftsinvandrare skulle skada de nyanländas integration.

Ytterligare ett skäl att tro att sysselsättningen inte påverkas negativt av arbetskraftsinvandring är att det är lättare att tillsätta en tjänst med arbetskraft som finns i Sverige. För att beviljas ett arbetstillstånd krävs att tjänsten har varit utlyst i minst tio dagar. De som redan bor i Sverige, EU eller EES har redan förtur i rekryteringen enligt lag.³² De senaste åren har handläggningstiderna för förstagångstillstånd legat på i snitt fyra månader, vilket gör att arbetsgivare måste vänta länge innan en utländsk rekrytering kan börja jobba. Och kraven för arbetstillstånd säger att lön och anställningsvillkor måste vara på samma nivå som svenska kollektivavtal eller branschpraxis.³³

En arbetsgivare som anställer någon som redan är i Sverige slipper utlysningsskrav och handläggningstider – utöver att de som redan är i Sverige har bättre kännedom om språk,

²⁹ Det betyder naturligtvis inte att fler flyktingar ger bättre integration, utan är snarare en effekt av att flyktingströmmar råkat sammanfalla med högkonjunktur. En enkel korrelation säger inte så mycket om de underliggande effekterna. Men den kan visa att effekten inte är starkt negativ.

³⁰ Källa: SCB (2018); Migrationsverket (2018).

³¹ Ruist (2017).

³² Se MIG 2015:6.

³³ 6 kap. 2 § utlänningslagen.

kultur och liknande. Bara när det är lättare att hitta rätt kompetens internationellt kommer det att vara värt de extra trösklarna och väntetiderna. I vilka fall det är lättare att rekrytera internationellt kommer att vara svårt eller omöjligt för en myndighet att känna till i förväg. I propositionen från lagens införande står det:

Det är den enskilde arbetsgivaren som har bäst kunskap om vilka rekryteringsbehov som föreligger i den egna verksamheten. Därav följer att arbetsgivarens bedömning av om det finns ett behov av att rekrytera från tredjeland bör vara utgångspunkten vid handläggningen av ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd [...] Med hänsyn till att det ur ett arbetsgivarperspektiv i regel är betydligt enklare att rekrytera någon från Sverige än från tredjeland, förutsatt att rätt kompetens finns inom landet, finns ingen anledning att befara en undanträngning av inhemsk arbetskraft.³⁴

Som statistiken visar verkar förarbetena ha fått rätt. Det stämmer också överens med vad internationell forskning kommer fram till. I en tongivande artikel från 1995 skriver Rachel M Friedberg och Jennifer Hunt:

The popular belief that immigrants have a large adverse impact on the wages and employment opportunities of the native-born population of the receiving country is not supported by the empirical evidence [...] There is no evidence of economically significant reductions in native employment.³⁵

Det är resultat som i stort sett har stått sig över tid.³⁶ En studie över OECD-länder mellan 1984 och 2003 kommer fram till att invandringens långsiktiga effekt på sysselsättningen är obefintlig, men att invandring kan ha en liten men negativ effekt på sysselsättningen om det finns konkurrenshämmande regleringar eller omfattande arbetslöshetsersättning.³⁷ En studie över europeiska länder 1996–2010 visar att sysselsättningen inte påverkats, men att den befintliga arbetskraften fått mer kvalificerade jobb.³⁸ Det har gjorts mycket forskning på invandringens effekter på mottagarlandets arbetsmarknad med liknande resultat – arbetsmarknadseffekterna är antingen små eller obefintliga, men de är inte symmetriska utan riskerar främst att drabba låginkomsttagare och lågutbildade.

I en forskningsgenomgång av internationella och svenska resultat visar Mattias Engdahl för IFAU vad invandringen har för effekter på arbetsmarknaden i Sverige.³⁹ Engdahl visar att »en ökning av andelen invandrade inom en utbildnings- och erfarenhetsgrupp på en lokal arbetsmarknad med en procentenhet minskar sysselsättningen bland de inrikes födda inom samma grupp med cirka 0,13 procentenheter».⁴⁰ Eftersom arbetskraftsinvandring bara är tillåten i de fall där en tjänst inte kan tillsättas inom EU eller EES är den verkliga effekten förmodligen ännu mycket mindre. Även LO:s egen tidning har skrivit om att invandringen till Sverige inte leder till någon arbetslöshet.⁴¹

Forskningsresultaten jag redogjort för ska tolkas försiktigt. Det finns starka skäl att tro att effekterna på sysselsättningen är väldigt mycket mindre för arbetskraftsinvandringen till

³⁴ Prop 2007/08:147, s 26.

³⁵ Friedberg & Hunt (1995).

³⁶ Det är dock värt att läsa Ruist (2016), som konstaterar att konsensus är mindre än tidigare och att trovärdiga empiriska resultat är svåra att producera på området.

³⁷ Jean & Jiménez (2011).

³⁸ D'Amuri & Peri (2014).

³⁹ Engdahl (2016).

⁴⁰ Engdahl (2016), s 37.

⁴¹ Larsson (2014b).

Sverige. Många studier tittar till exempel på hur den fria rörligheten inom EU påverkat sysselsättningen vid utvidgningar,⁴² migrationen till USA vid Marielkrisen 1980,⁴³ eller fransk-algerier till Frankrike efter Algeriets självständighet,⁴⁴ för att ta några exempel. Alla dessa undersöker effekterna av en stor, plötslig och (de facto) fri rörlighet utan krav på löner, villkor eller erbjudande om arbete. Alla kommer fram till att effekterna på sysselsättningen är små eller obefintliga.

Den svenska arbetskraftsinvandringen är mycket liten i förhållande till arbetskraften, begränsad till de fall då en rekrytering annars inte kan äga rum, och kräver att löner och villkor inte är sämre än på den svenska arbetsmarknaden. Sammanfattningsvis finns mycket svaga skäl att tro att sysselsättningen skulle drabbas negativt av arbetskraftsinvandringen.

⁴² Engdahl (2009).

⁴³ Det finns ett stort och pågående akademiskt bråk om Mariel. Se t ex Merler (2017) och Frum (2016) för sammanfattningar.

⁴⁴ Hunt (1992).

ARGUMENT 2: DE PRESSAR VÅRA LÖNER

Ett annat argument som lyfts är att arbetskraftsinvandringen skulle ha en negativ effekt på löner och löneutveckling för svenska löntagare och yrken.

I den parlamentariska utredningen som ledde fram till reformen 2008, där alla partier var representerade, diskuteras effekten på löner.⁴⁵ Enligt de direktiven till utredningen, och enligt alla partier i kommittén, skulle arbetskraftsinvandringarna ha lön och villkor på samma nivå som gäller på den svenska arbetsmarknaden. Det innebär, skriver utredningen »att lönerna inte direkt påverkas genom att den utländska arbetskraften kan ta anställning till lägre löner och därmed pressa hela lönenivån«. Indirekt skulle det kunna leda till att löneutvecklingen dämpas, men i och med gemenskapsföreträdet – tillsammans med kravet på samma lön och villkor som de som redan arbetar i Sverige – var slutsatsen att arbetskraftsinvandringen inte skulle komma att sänka några löner.⁴⁶

2014 konstaterade LO-ekonomen Thomas Carlén att arbetskraftsinvandringen inte haft någon betydande effekt på de svenska lönerna och Svenskt Näringslivs arbetskraftsinvandringsexpert Karin Ekenger sade samma sak.⁴⁷ I sin rapport om arbetskraftsinvandring från 2013 skriver LO: »Internationell forskning [...] pekar på att migrerande arbetskraft i allmänhet inte har några långsiktiga och påtagliga negativa effekter på löner och sysselsättningsgrad för löntagarkollektivet i sin helhet.«⁴⁸ De konstaterar dock att lönerna på kort sikt och för vissa grupper kan pressas nedåt. Det gäller dock framför allt när villkoren ligger under kollektivavtalen, vilket inte är fallet med arbetskraftsinvandringen.

Internationell forskning pekar på att effekter av invandring på lönerna är liten eller till och med obefintlig. I vissa sektorer kan effekten vara större. Framför allt kan det finnas en press på de branscher där många invandrare tar jobb, och invandring kan bidra till ökad lönespridning.⁴⁹

Jan Ekberg citerar den framstående migrationsekonomen George Borjas, som konstaterar: »Uppskattningar av sambandet mellan inföddas löner och andel invandrare i arbetskraften ger inte något stöd för hypotesen att möjligheterna på arbetsmarknaden för infödda i USA skulle ha försämrats på grund av invandring. Situationen för andra invandringsländer är densamma.«⁵⁰ Mattias Engdahl och Olof Åslund tittade för IFAU på arbetsmarknadseffekterna i Sverige av EU:s utvidgning 2004. Deras resultat pekar på att inkomsterna relativt sett minskade med ungefär en procent i de regioner där invandringen från andra EU-länder var störst åren efter utvidgningen.⁵¹

LO konstaterar också att risken för lönedumpning på grund av invandring »inte är påfallande« eftersom villkoren på arbetsmarknaden regleras i kollektivavtal. Arbetskraftsinvandringen kräver att lönerna håller sig till kollektivavtalsenliga nivåer, så att den invandringen skulle pressa löner är inte troligt.⁵²

Det ska noteras att de flesta av dessa studier bara mäter löneeffekterna på kort sikt och inte tar hänsyn till invandringens övriga effekter på ekonomin. På längre sikt är det viktigaste för

⁴⁵ Alla partier var med i den parlamentariska utredningen *Kommittén för arbetskraftsinvandring till Sverige* (SOU 2005:50, SOU 2006:87). Allianspartierna och Miljöpartiet hade reservationer som sedan utvecklades i Ds 2007:27 för att ligga till grund för det faktiska lagförslaget (prop 2007/08:147).

⁴⁶ SOU 2006:87, s 255.

⁴⁷ Larsson (2014a).

⁴⁸ LO (2013), s 30.

⁴⁹ Se Engdahl (2013), s 25, som bl a citerar Card (2005) och Card (2009).

⁵⁰ Borjas citerad i Ekberg (2009), s 52.

⁵¹ Engdahl & Åslund (2013).

⁵² LO (2013), s 31.

lönernas nivå hur produktivitetstillväxten ser ut. I en länderjämförande analys av mer långsiktiga effekter konstaterar Francesco Ortega och Giovanni Peri att mer invandring bidrar till högre inkomster, genom att öka utbudet av olika typer av kompetens i ett land.⁵³

I en dansk undersökning av hur lågkvalificerad invandring påverkar inkomster i olika grupper, gjord av Mette Foged och Giovanni Peri, visas att lönerna för den inhemska befolkningen ökade genom att arbetsmarknaden omstrukturerades.⁵⁴ Den svenska national-ekonomen Jonas Vlachos formulerar Fogeds och Peris mest slående resultat:

*Allra tydligast är att invandringen fick den inhemska arbetskraften att byta till mer kvalificerade och mindre fysiskt krävande yrken. Detta skedde främst genom att dessa bytte företag, men till viss del även genom byten till mer kvalificerade jobb i de företag där de redan var anställda. Lönerna steg och om något så ökade förvärvsfrekvensen. Någon ökad arbetslöshetsrisk för den inhemska arbetskraften står inte att finna, men benägenheten att flytta till en annan kommun ökade. Alla dessa effekter är särskilt uttalade för yngre personer.*⁵⁵

Mette Foged konstaterar att det är »högst troligt att samma mekanismer är i spel i Sverige«, även om hon också sagt att effekterna kan vara mindre på grund av Sveriges mindre flexibla arbetsmarknad.⁵⁶

Bland invandrare som helhet är det oklart hur lönerna bland inrikes födda påverkas, men det finns sammantaget ett mycket svagt stöd för att arbetskraftsinvandringen skulle sänka några löner i Sverige.

⁵³ Ortega & Peri (2012).

⁵⁴ Foged & Peri (2015).

⁵⁵ Vlachos (2015).

⁵⁶ Foged (2017).

ARGUMENT 3: DE KOSTAR PENGAR

Ett tredje argument som förekommer är att lågkvalificerade arbetskraftsinvandrare skulle vara en ekonomisk förlust för Sverige.⁵⁷ I princip finns ingen utredning som har tittat samlat på just arbetskraftsinvandrares bidrag och kostnader för staten.⁵⁸ Joakim Ruist konstaterar dock om arbetskraftsinvandrare specifikt:

Den typiska arbetskraftsinvandraren är 20–35 år gammal vid invandringstillfället. Mottagarlandet har därmed sluppit betala kostnaderna för personens utbildning. Många stannar bara några år i mottagarlandet, men den som stannar permanent har alltså ett 30–45 år långt arbetsliv framför sig där hon kommer att betala in mer till de offentliga finanserna än hon kommer att kosta innan hon går i pension och blir en nettokostnad.⁵⁹

Däremot har många utredningar tittat på offentliga utgifter och intäkter från flyktingar och från invandring som helhet. Även om det är stor skillnad mellan arbetskraftsinvandrare och till exempel flyktingar är en överblick över invandringens samlade effekter på ekonomin en bra utgångspunkt för att förstå även arbetskraftsinvandringen. Det finns ett antal olika frågor kring metod, bakomliggande antaganden och vad som ska räknas in. Därför varierar uppskattningarna av invandringens konsekvenser för de offentliga utgifterna, men i de flesta länder är påverkan mycket liten.⁶⁰

OECD tittar på invandringens effekter på offentliga finanser i *International Migration Outlook 2013*. De konstaterar att effekterna i regel är ganska små, men att invandrare oftast har ett lägre netto (offentliga intäkter minus offentliga utgifter) än infödda – framför allt på grund av att invandrare har en lägre sysselsättningsgrad. Effekterna, vare sig positiva eller negativa, överstiger sällan 0,5 procent av BNP under ett givet år. För fyra olika modeller av vad man ska räkna in landar effekten för Sverige mellan en kostnad på 0,62 procent av BNP och ett tillskott på 0,57 procent.⁶¹

OECD konstaterar att sysselsättningen är den enskilt viktigaste faktorn för invandrares nettobidrag till offentliga finanser, särskilt i länder med generösa välfärdsstater. Att öka invandrares sysselsättningsgrad till samma nivå som infödda har skulle innebära avsevärda skattemässiga vinster i många europeiska OECD-länder. I Belgien, Frankrike och Sverige skulle effekten vara störst – där skulle detta ha en budgetförstärkande effekt på mer än 0,5 procent av BNP.⁶²

Den förmodligen mest citerade studien av invandrares effekt på Sveriges ekonomi är gjord av Jan Ekberg, som räknar på omfördelningen mellan inrikes och utrikes födda och konstaterar att den ligger mellan 1,5 och 2 procent av BNP.⁶³ Han konstaterar att sysselsättningsgraden för utrikes födda mellan 20 och 64 år var 57 procent 2006, och 80 procent för inrikes födda. För att balansen skulle slå om och omfördelningen i stället gå från utrikes till inrikes födda skulle sysselsättningsgraden för utrikes födda behöva gå över 72 procent.⁶⁴ Anledningen till att omfördelningen skulle gå andra hållet redan vid en betydligt lägre sysselsättningsgrad än bland de inrikes födda är att utrikes födda har en mer gynnsam ålderssammansättning.

⁵⁷ Se t ex Kronqvist (2018) som skriver att »i starka välfärdsländer krävs dessutom en relativt hög lön för att en person överhuvudtaget ska bli nettoskattebetalare«. Även Sanandaji (2018) driver en liknande tes.

⁵⁸ Undantaget är SOU 2006:87, som nämns nedan.

⁵⁹ Ruist (2015b).

⁶⁰ Utöver de studier som nämns lite mer utförligt kommer t ex Rauhut & Blomberg (2003) fram till att alla effekter är ganska små.

⁶¹ OECD (2013).

⁶² OECD (2013), s 153.

⁶³ Ekberg (2009), s 72–73.

⁶⁴ Ekberg (2009), s 77.

Liknande resultat, men med en lite annan metod, kommer Lina Aldén och Mats Hammarstedt fram till. De följer kohorter av nyanlända, och konstaterar att kostnaden, som initialt är hög, sjunker över tid, men att flyktingarna även efter sju år (så långt deras undersökning sträcker sig) innebär en belastning på offentliga finanser. Detta beror dels på låg förvärvsfrekvens, men också på låga löner för dem som är inne på arbetsmarknaden.⁶⁵

I en tidigare artikel tittar Ekberg på invandringens effekter på offentliga finanser över tid, och konstaterar att fram till 1980 var den offentligfinansiella effekten positiv.⁶⁶ Här är det värt att påpeka att den stora merparten av arbetskraftsinvandringen under efterkrigstiden fram till skärpningarna av lagen i början av 1970-talet var lågkvalificerad och till LO-yrken. Frank Denis skriver i sin avhandling om svensk arbetskraftsinvandring:

*Många immigranter var visserligen yrkesutbildade, men en betydande del av dem som invandrade i mitten av 1960-talet var lågutbildad arbetskraft som anställdes inom svenska låglönesektorer, som hotell- och restaurangnäringen och tekoindustrin. Det fanns inom fackföreningsrörelsen en oro för att invandrarna skulle bilda ett bestående låglöneproletariat.*⁶⁷

Trots låga löner, låg utbildningsnivå och ofta dåliga arbetsförhållanden för arbetskraftsinvandringarna, var nettoeffekten av migrationen positiv.⁶⁸ Det antyder att arbetskraftsinvandringen är en offentligfinansiell vinst även i dag.

I en utredning av invandringens effekter på offentliga finanser slår Lennart Flood och Joakim Ruist fast:

*Kalkylen visar att den offentliga sektorn omfördelade 26 miljarder kronor från inrikes till utrikes födda, vilket motsvarar 0,7 procent av BNP [...] Huvudförklaringen till denna omfördelning ligger på intäktsidan, d v s låg sysselsättningsgrad som ger låga skatteintäkter.*⁶⁹

I en artikel tittar Joakim Ruist på de ekonomiska effekterna av invandringen till Sverige från Östeuropa efter EU:s utvidgning 2004. På många sätt är det en bättre jämförelse än den samlade invandringen, eftersom de bara har möjlighet att bosätta sig i Sverige om de har ett jobb – likt arbetskraftsinvandringen. Däremot omfattas de inte av kraven på kollektivavtalsenliga löner och villkor.

Ruist konstaterar att invandringen från Östeuropa till Sverige har haft en liten, men positiv, effekt på offentliga finanser. Han konstaterar att invandrare från Östeuropa tjänar mindre och därför betalar lägre skatt, men att detta kompenseras av att de kostar mindre i offentliga utgifter. Rädslan för social turism (som Socialdemokraterna varnade för inför utvidgningen) verkar vara ogrundad, konstaterar Ruist.⁷⁰ Samma effekter verkar inte bara gälla Sverige, utan alla rikare länder i EU.⁷¹

I Kommittén för arbetskraftsinvandringens slutbetänkande räknade man på vad arbetskraftsinvandring specifikt skulle få för ekonomiska effekter. Utifrån grova antaganden beräknade de

⁶⁵ Aldén & Hammarstedt (2016).

⁶⁶ Ekberg (1999), s 423.

⁶⁷ Frank (2005), s 84.

⁶⁸ Det är värt att påminna om hur mycket friare arbetskraftsinvandringen var innan skärpningarna i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet. Frank (2005), s 210–214, använder begreppet »laissez faire-system» för regelverket 1954–1968, inte helt utan grund.

⁶⁹ Flood & Ruist (2015).

⁷⁰ Ruist (2014).

⁷¹ Rowthorn (2008); Ruist (2013); Dustmann, Frattini & Halls (2010). Även Dustmann & Frattini (2014) finner att europeisk invandring är fiskalt gynnsam för Storbritannien, medan utomeuropeisk är netto-negativ för de offentliga finanserna.

att en arbetskraftsinvandring på 5 000 personer och 2 500 anhöriga skulle innebära en nettovinst på cirka tre miljarder kronor per år.⁷² Utredningen utgår från att sysselsättningen för gruppen totalt är lika hög för arbetskraftsinvandrare som för den inhemska befolkningen. Men man kan titta lite närmare på de siffror som finns för att få en uppskattning av kostnader och intäkter.

Ekberg konstaterar som nämnts att sysselsättningsgraden skulle behöva vara 72 procent för att invandringen totalt sett skulle vara lönsam räknat som netto för offentliga finanser. Riksrevisionen konstaterar att drygt 90 procent av arbetskraftsinvandrarerna var sysselsatta 2014.⁷³

Offentligfinansiella effekter är naturligtvis viktiga, men de är inte allt. De här beräkningarna har inte till syfte att beräkna om ett lands infödda invånare tjänar på invandringen, utan behandlar de kortsiktiga, statiska effekterna på statens finanser. OECD noterar i sin rapport att analysen »neglects the indirect implications resulting from migrants' broader impact on the economy«.⁷⁴ Även Ruist konstaterar i en ESO-rapport: »Den offentligfinansiella omfördelningen från den övriga befolkningen till en flyktingbefolkning är inte i sig själv särskilt intressant.«⁷⁵

Den offentligfinansiella omfördelningen är ett nollsummespel, och innebär inte att faktiska pengar transfereras mellan två grupper. Om sysselsättningen ökar till mer än 72 procent bland utrikes födda (enligt Ekbergs beräkningar) skulle balansen skifta, och omfördelningen från invandring gå från utrikes till inrikes födda. Det betyder inte att pengar transfereras från invandrare till infödda, utan att invandrarna då skulle stå för en relativt större andel av finansieringen av offentlig sektor. På samma sätt betyder dagens omfördelning inte att 1–2 procent av BNP transfereras från infödda till invandrare, utan att infödda – som i snitt har högre löner och högre sysselsättning – står för en större andel av finansieringen av offentliga utgifter.

Skulle sysselsättningen bland utrikes födda öka till 72 procent, men sysselsättningen för inrikes födda samtidigt öka kraftigt, skulle den offentligfinansiella omfördelningen kunna vara oförändrad. Det skulle innebära stora positiva effekter för ekonomin som helhet, som skulle komma både inrikes och utrikes födda till del, utan att det skulle avspeglas i balansmättet. Med bara balansmätt som vägledning kan man få bilden av att ingenting hade hänt.

Man kan också titta på offentlig konsumtion och jämföra med vad arbetskraftsinvandrarerna tjänar. Den genomsnittliga offentliga konsumtionen för personer mellan 20 och 65 är strax över 50 000 kronor per år.⁷⁶ För att komma upp i 50 000 kronor i skatt per år behövs en månadslön på minst 7 000 kronor.⁷⁷ Den som tjänar 13 000 kronor i månaden betalar över 50 000 kronor i skatt – även om man helt räknar bort arbetsgivaravgifterna. Eftersom arbetstillstånd bara beviljas för den som tjänar över 13 000 kronor i månaden finns det inga skäl att tro att det inte täcker de offentliga utgifterna. Den genomsnittliga inkomsten för arbetskraftsinvandrare är också närmare det dubbla än 13 000 kronor i månaden.

För att beviljas arbetstillstånd krävs också sjukförsäkring, trygghetsförsäkring och en mängd andra försäkringar för att täcka eventuella kostnader, vilket ytterligare sänker de förväntade kostnaderna.

Vad som komplicerar frågan är anhöriga till arbetskraftsinvandrare. Det är en relativt stor grupp med en låg sysselsättning. Sedan 2009 har i snitt 0,6 anhöriga per arbetskraftsinvandrare

⁷² SOU 2006:87, s 251.

⁷³ Riksrevisionen (2016), s 66–68.

⁷⁴ OECD (2013), s 146.

⁷⁵ Ruist (2018), s 65.

⁷⁶ Mejlväxling med finansdepartementet. Samma siffror finns också återgivna i prop 2016/17:100, s 195.

⁷⁷ Har man en månadslön på 7 000 kronor betalar man 4 156 kronor i skatt, vilket blir 49 872 kronor på ett år. Uträkningar via *dinskatt.se*.

fått uppehållstillstånd.⁷⁸ De offentliga utgifterna per ålderskategori ger en genomsnittlig kostnad på ungefär 100 000 kronor per person, utifrån åldersfördelningen av de beviljade uppehållstillstånden.⁷⁹ I genomsnitt innebär det alltså 60 000 kronor per arbetskraftsinvandrare, vilket täcks av de skatteintäkter arbetskraftsinvandringen för med sig. De anhöriga som drar upp kostnaderna är framför allt barn. Även om de på kort sikt är en kostnad för det offentliga kommer många av dem att stanna och bidra till produktion och välbefinnande på längre sikt.

Riksrevisionens granskning av arbetskraftsinvandringen konstaterar att en tredjedel av de anhöriga till arbetskraftsinvandrare i åldern 20–64 var sysselsatta 2014. Det är en låg andel, och bara drygt hälften av dem var i sin tur helårsanställda.⁸⁰ Det borde vara politiskt prioriterat att genomföra reformer av skatter, arbetsmarknad och annat för att få upp sysselsättningen för gruppen. Även en sysselsättningsgrad på ungefär 33 procent innebär dock en total sysselsättningsgrad för gruppen *arbetskraftsinvandrare inklusive anhöriga* på ungefär 69 procent, vilket inte är långt från de 72 procent Jan Ekberg säger krävs för att omfördelningen ska vara 0.

För att en arbetskraftsinvandrare ska kunna vara anknytningsperson till en anhörig måste försörjningskraven uppfyllas – både tillräckligt hög inkomst och tillräckligt stor bostad.⁸¹ En arbetskraftsinvandrare måste ha både kollektivavtalsenlig lön och försörjningskravsenslig inkomst efter att bostadskostnaderna är betalda just för att de anhöriga inte ska kosta pengar – så hushållets inkomster kommer att vara för höga för att de ska berättigas till bidrag.⁸²

Om det finns nettokostnader för offentlig sektor, vilket är långt ifrån säkert, är de förknippade med de anhöriga. De kostnaderna är oberoende av hur högkvalificerade arbetskraftsinvandrarerna är – en partner som inte arbetar eller ett barn som studerar är lika kostsamma för det offentliga, oavsett vad anknytningspersonen tjänar.

Slutsatsen är att arbetskraftsinvandrare generellt bidrar med stora värden till produktion och skatteintäkter – även den mest lågkvalificerade. Även med anhöriginvandrarerna inräknade ter sig effekten på de offentliga finanserna små, och väger lätt jämfört med kostnaden för att riva upp hela systemet.

⁷⁸ 2009–2017 beviljades knappt 144 000 arbetstillstånd inklusive gästforskare och egenföretagare. Samma period beviljades 77 000 uppehållstillstånd för anhöriga till arbetskraftsinvandrare. I snitt har varje arbetskraftsinvandrare fört med sig 0,54 anhöriga, med en viss ökning över tid. 2013–2017 var snittet 0,64.

⁷⁹ Egna beräkningar utifrån siffror från finansdepartementet och Migrationsverket.

⁸⁰ Riksrevisionen (2016), bilaga 2, s 8.

⁸¹ Syftet med försörjningskraven var att främja integration och drivkrafter till arbete (prop 2009/10:77). För mer information om försörjningskravet, se Migrationsverket (2016).

⁸² Undantaget skulle vara om en anhörig partner till en arbetskraftsinvandrare bor separat som särbo, och då är berättigad till t ex ekonomiskt bistånd. Men det handlar troligen om försvinnande få eller inga alls.

ARGUMENT 4: DE UTNYTTJAS SYSTEMATISKT

Ett argument som lyfts är att arbetskraftsinvandrare utnyttjas systematiskt. Sedan den svenska modellen för arbetskraftsinvandring infördes 2008 syns ett återkommande tema. Det har funnits betydande problem. De har lösts genom små och pragmatiska justeringar, samarbete mellan parter, bättre tillsyn från myndigheter och skärpt lagstiftning 2014. Efter det har det varit avsevärt mindre problem med missbruk.

Efter införandet av den nya ordningen utan myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning uppstod det en diskussion om hur reglerna efterlevdes, med ett flertal fall av både skenanställningar och löner långt under de utlovade. Kritik lyftes från flera arbetstagarorganisationer mot att reglerna för arbetskraftsinvandring var lätta att missbruka och att bristande efterkontroller och avsaknad av sanktioner mot oseriösa arbetsgivare var ett problem.

Hotell- och restaurangfacket publicerade rapporten *Till vilket pris som helst?* 2012 där de beskriver ett omfattande missbruk med människor som jobbar för långa arbetsdagar till för låga löner. De konstaterar att i deras sektorer saknades ofta anställningsavtal, löner och ersättningar var för låga och reglerna för arbetstid följdes inte, och att alla företag de granskade hade brister på någon punkt.⁸³ Liknande kritik hade också lyfts av OECD som rekommenderade förbättrad kontroll av att arbetsgivare följde reglerna.⁸⁴

Särskilt viktig i debatten var LO:s rapport *Fusk och utnyttjande* som släpptes i maj 2013, som ger exempel på hur missbruket kan se ut. Den tecknar en bild av omfattande problem: »Någon statistik över hur många arbetstillstånd som arbetsgivare fått pengar för att medverka i finns naturligtvis inte. Berättelser om betalning är dock så vanliga att vi slutat räkna för länge sedan.»⁸⁵ I en intervju i rapporten säger bland annat juristen Anders Sundquist att det förekommer att utlänningar betalar dyra pengar för arbetstillstånd och sedan inte får arbetet utan får hanka sig fram på illegalt arbete.⁸⁶

I regleringsbrevet för budgetåret 2011 fick Migrationsverket därför i uppdrag att motverka förekomsten av skenanställningar och missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring. Migrationsverket började under sommaren 2011 att tillämpa skärpta utredningskrav för vissa branscher som bedömdes som särskilt utsatta för fusk av olika slag.⁸⁷ I januari 2012 slogs skärpta krav för vissa branscher fast; det rörde sig bland annat om hotell och restaurang, jordbruk och bygg. Utöver hårdare krav på dokumentation skulle arbetsgivaren också kunna visa att det faktiskt kan garanteras lön för den som söker arbetstillstånd, att det finns en viss mängd likvida medel och att »tredjelandsmedborgaren har informerats om de erbjudna anställningsvillkoren och om arbetets art».⁸⁸

LO konstaterar själva i sin rapport *Fusk och utnyttjande* om Migrationsverkets skärpta regeltillämpning: »Statistiken visar att reglerna hade effekt.»⁸⁹

Ett problem som blev särskilt omskrivet var bärplockarnas situation, där omfattande felaktigheter och undermåliga villkor kunde påvisas.⁹⁰ I en promemoria för TCO konstaterade juristen Samuel Engblom: »Trots att Migrationsverket lovade att förbättra sina rutiner blev sommaren 2010 än mer kaotisk. Två år i rad har nu bärplockare som lockats till Sverige med löften om goda förtjänster istället tvingats åka tillbaka hem skuldsatta.»⁹¹

⁸³ HRF (2012), s 18–19.

⁸⁴ OECD (2011), s 22, 126–127.

⁸⁵ LO (2013), s 27.

⁸⁶ LO (2013), s 18.

⁸⁷ Prop. 2013/14:227, s 12–14.

⁸⁸ Frödin & Kjellberg (2015), s 156.

⁸⁹ LO (2013), s 25, även s 17. Däremot konstaterar LO på s 23 också att arbetskraftsinvandringen ökar i LO-yirken, vilket de verkar se som ett problem – oavsett villkor.

⁹⁰ Se Vogiazides & Hedberg (2013) för en bra översikt.

⁹¹ Engblom (2010), s 7.

Men med ytterligare förtydliganden av riktlinjerna från Migrationsverket och branschvisa överenskommelser hanterades även det problemet – redan innan skärpningarna av regelverket genomfördes.⁹² Kommunals ordförande Tobias Baudin har konstaterat att problemen i dag är lösta, och säger att »det är nu lugnt i bärskogarna».⁹³

Frågan utreddes vidare av regeringen och lades fram i promemorian *Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring* och sedan i en proposition med samma namn där regeringen konstaterade:⁹⁴

*Enligt Migrationsverket har de av verket vidtagna åtgärderna gett goda resultat. Samtidigt har uppgifter om utländska arbetstagare som far illa på den svenska arbetsmarknaden fortsatt att komma från bl a media och mycket tyder på att reglerna för arbetskraftsinvandring fortfarande kringgås. Oavsett omfattningen av detta missbruk anser regeringen att det är angeläget att det snarast vidtas vissa åtgärder som kan bidra till att motverka missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring och utnyttjande av utländsk arbetskraft.*⁹⁵

Även Migrationsverket hade uppgett att det förekom ett omfattande missbruk av reglerna, även om det redan vidtagits åtgärder som gett goda resultat. Regeringen lade fram tre åtgärder för att komma åt problemen. Dels infördes en straffsanktionerad skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgifter om arbetsvillkor till Migrationsverket. Dels utökades Migrationsverkets möjligheter att utföra efterkontroller gällande beviljade arbetstillstånd. Dels infördes bestämmelser om återkallelse av tillstånd när förutsättningarna för arbetstillstånd inte längre är uppfyllda eller om arbetet som tillståndet beviljats för inte påbörjats inom rimlig tid. Till sammans med den skärpta tillämpning som Migrationsverket slagit fast, och samarbete mellan parterna på arbetsmarknaden, har de lyckats lösa de flesta av problemen.

Två relativt nya utredningar har tittat på omfattningen av felaktigheter och missbruk i dag, dels Riksrevisionen, dels den statliga utredningen om åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden.

Riksrevisionen undersöker »i vilken utsträckning registerdata indikerar att det finns problem med löner under försörjningsvillkoret eller inga löner alls, samt i vilka branscher och yrkesgrupper sådana problem i så fall finns».⁹⁶ Ett problem med Riksrevisionens granskning är att myndigheten tittar på data till och med år 2014, och därmed inte utvärderar effekterna av de skärpningar av tillsyn som trädde i kraft i augusti 2014.

Riksrevisionen konstaterar bland annat att 12 procent av arbetskraftsinvandrarerna hade en årsinkomst på under 156 000 kronor 2014, vilket motsvarar den lägsta tillåtna inkomsten för att få ett arbetstillstånd på 13 000 kronor i månaden. Det är en klar minskning från 25 procent år 2010 och 18 procent år 2012, vilket antyder att det arbete som gjordes för att motverka fusk hade haft betydande effekt redan 2014.⁹⁷

I en annan beräkning pekar Riksrevisionen på att det var 9 procent som hade en genomsnittlig lön under 13 000 och 11 procent som var utan registrerad lön år 2014, även det en betydande minskning jämfört med 2010 och 2012. Att en arbetskraftsinvandrare inte har en registrerad lön behöver inte betyda att det förekommer fusk, utan kan också bero på att man till exempel är utstationerad och får lönen utbetald i hemlandet eller att man inte stannat

⁹² Se Svenskt Näringsliv (2013), Livsmedelsföretagen (2013).

⁹³ Lindholm (2017).

⁹⁴ Ds 2013:57, prop. 2013/14:227.

⁹⁵ Prop. 2013/14:227, s 14.

⁹⁶ Riksrevisionen (2016), s 64.

⁹⁷ Riksrevisionen (2016), s 74.

hela tillståndspérioden utan åkt hem tidigare.⁹⁸ Det är tyvärr svårt att veta hur mycket av de registrerade inkomsterna som beror på fusk, och det går inte heller att veta hur andelarna utvecklats efter 2014 från Riksrevisionens material.

Utredningen om åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden undersöker i vilken utsträckning arbetskraftsinvandrare utnyttjas, genom att granska Migrationsverkets beslut om avslag på ansökningar om arbetstillstånd under det första kvartalet 2015. Utredningen är försiktig med att dra skarpa eller generella slutsatser om omfattningen av missbruk eller felaktigheter, men konstaterar att Migrationsverket under 2015 beviljade 20 146 arbetstillstånd, varav 7 426 förlängningar, och avslog 3 303 ansökningar.

Av de avslag som granskas närmare – 592 beslut under första kvartalet 2015 – grundades knappt hälften av avslagen – 262 – på brister i anställningsvillkoren. »Av dessa 262 avslagsbeslut hade arbetskraftsinvandraren fått för låg lön i 54 fall, otillräckligt försäkringsskydd i 7 fall och 201 beslut var en kombination av flera brister.«⁹⁹

Utredningen konstaterar att »mörkertalet är stort«¹⁰⁰ men om cirka hälften av avslagen beror på brister i villkoren, skulle det motsvara ungefär 1 600 avslag under hela 2015 – eller motsvarande ungefär åtta procent av de beviljade tillstånden. Åtta procent är inte oväsentligt, men utredningen konstaterar att många av avslagen hänvisar till Migrationsverkets mycket restriktiva praxis, som nu har ändrats.¹⁰¹

Ett argument som ofta lyfts även från höger handlar mer om att arbetskraftsinvandrare själva utnyttjar systemet än att de utnyttjas i det. Arbetskraftsinvandrare som söker asyl beskrivs ibland som användare av »kryphål« eller »asylfusk«.¹⁰² Precis som många andra siffror över arbetskraftsinvandringens brister är de här från de första åren, innan Migrationsverket skärpt sin tillämpning och riksdagen skärpt lagarna.

Av de arbetskraftsinvandrare som fick arbetstillstånd 2009 och var kvar i landet 2012, hade 10 procent sökt asyl åren innan arbetstillståndet beviljades, 13 procent under samma år som de fått arbetstillstånd och närmare 50 procent någon gång efter det att arbetstillståndet beviljats.¹⁰³ Det är anmärkningsvärt höga siffror. Men dels är det ansökningar – väldigt få har beviljats asyl. Dels har kraftiga åtgärder genomförts för att motverka skenanställningar och annat fusk. Att hänvisa till siffror före skärpningarna av systemet ger inte en rättvisande bild av situationen.

Det finns ytterligare några hänvisningar till påstådda problem med utnyttjande av arbetskraftsinvandringen. I en osignerad ledare hänvisar Expressen till Lars-Erik Lövdéns utredning om välfärdsbrottslighet.¹⁰⁴ Om det förekommer systematiskt att arbetskraftsinvandrare lurar till sig välfärdsförmåner som de inte har rätt till, är det naturligtvis ett problem. Men utredningen visar att det finns 130 anmälningar om brott åren 2011–2015, varav 13 kan räknas som kvalificerad brottslighet – alltså strax under tre fall per år. Det här är inte bara för arbetskraftsinvandrare, utan för all verksamhet under Migrationsverket, alltså alla invandrare.

Naturligtvis ska bidragsfusk motverkas, men tretton allvarliga fall på fem år – för hela Migrationsverkets verksamhet – är en svag grund för att riva upp ett arbetskraftsinvandrings-system som under samma period låtit tiotusentals människor bidra till sin egen och Sveriges

⁹⁸ Riksrevisionen (2016), s 67.

⁹⁹ SOU 2016:91, s 57.

¹⁰⁰ SOU 2016:91, s 60.

¹⁰¹ MIG 2015:11 och MIG 2015:20 har tolkats strikt av Migrationsverket, men MIG 2017:24, MIG 2017:25 och MIG 2018:12 innebär en mer tillåtande lagtolkning. Se Forssberg (2016) för vad som har kunnat räknas som fusk.

¹⁰² Se t ex Sanandaji (2018).

¹⁰³ Emilsson (2012), s 70.

¹⁰⁴ Expressen (2018).

ekonomi under goda villkor och förutsättningar.¹⁰⁵

Utredningen hänvisar också till en Brå-rapport som tar upp felaktiga arbetsintyg, och konstaterar att det förekommer. Men utan vare sig antal eller tid i rapporten är det omöjligt att lägga den till grund för restriktioner av arbetskraftsinvandringen.¹⁰⁶ I Nationella underrättelsecentrets lägesbild om organiserad brottslighet nämns att det »finns exempel« på att migranter utnyttjats inom assistansersättning, vilket naturligtvis även det är ett problem som måste motverkas.¹⁰⁷

Utredningen om välfärdsbrottslighet föreslår ett antal åtgärder för att motverka sådant fusk, vilket gör det till ett ännu svagare skäl att ändra på migrationslagstiftningen i det syftet. Ingenting tyder dock på att strypt arbetskraftsinvandring skulle vara ett bra sätt. Kan man lösa problem utan att riva upp ett i stort välfungerande system är det naturligtvis att föredra.

I en annan ledarartikel i Expressen refererar Anna Dahlberg till gränspolisen, som konstaterar att det finns tre tillvägagångssätt för människor som hamnar i skuggsamhället. En grupp kommer från viseringsfria länder, en grupp kommer med italienska arbetstillstånd och en tredje kommer med polska D-viseringar.¹⁰⁸ Inte heller gränspolisen antyder att arbetskraftsinvandring skulle vara en omfattande väg in – för andra syften än just att arbeta.

Det missbruk som har funnits har kunnat stävjas genom bland annat bättre branschsamverkan, skärpta efterhandskontroller och större tillgång till information för Migrationsverket. Mycket lite tyder på att missbruket av systemet för arbetskraftsinvandrare skulle vara särskilt omfattande i dag. Det ligger i allas intresse att systemet har legitimitet och inte uppmuntrar till missbruk, men det hanteras bättre genom att justera regler än genom att kasta ut barnet med badvattnet.

¹⁰⁵ SOU 2017:37, s 239–241.

¹⁰⁶ Brottsförebyggande rådet (2015), s 39–40, 52.

¹⁰⁷ Nationella underrättelsecentret (2018), s 8; TT (2018).

¹⁰⁸ Dahlberg (2018).

SLUTSATSER

Den här rapporten visar att argumenten som förs fram av Socialdemokraterna för att begränsa arbetskraftsinvandringen inte är förankrade i fakta. Arbetskraftsinvandringen bidrar med stora värden till samhället, utan att arbetskraftsinvandrare tar jobb från dem som redan är i Sverige eller pressar några löner. Det finns inte heller någonting som tyder på några stora offentliga kostnader eller något omfattande missbruk av regelverket.

Det främsta argument som Socialdemokraterna lägger fram för att begränsa arbetskraftsinvandringen är att arbetskraftsinvandrarna skulle ta jobb som i stället kan gå till nyanlända. Men de överskattar hur många arbetstillstånd som ges för bristyrken. De blundar också för det faktum att större invandring inte innebär att nyanlända får det svårare att få jobb – arbetsmarknadsintegrationen har inte gått långsammare under de år många flyktingar beviljats arbetstillstånd. Om jobben för de nyanlända inte blir färre av hundratusentals asylsökande är det otänkbart att tusen arbetskraftsinvandrare skulle skada de nyanländas integration.

De andra argumenten står inte heller på stabil grund. Att arbetskraftsinvandringen skulle pressa löner har inte syns i några branscher eller enligt några bedömare. Plötslig och stor invandring kan ha negativa löneeffekter, men då rör det sig om mycket större volymer och utan reglerade lönenivåer. Eftersom arbetskraftsinvandring till Sverige kräver att löner ligger på samma nivå som på den svenska arbetsmarknaden, är det svårt att se hur den reglerade arbetskraftsinvandringen skulle pressa löner.

Arbetskraftsinvandringens effekter på offentliga finanser har inte utretts samlat, men det framstår som osannolikt att den är negativ. Jan Ekberg har konstaterat att invandringens nettoeffekt har varit positiv när den dominerats av arbetskraftsinvandring. Vid en sysselsättningsgrad på över 72 procent skulle omfördelningen slå om även i dag – och för arbetskraftsinvandrare är sysselsättningsgraden nästan 100 procent. Kostnaden för de anhöriga till arbetskraftsinvandrare, som har betydligt lägre sysselsättningsgrad, komplicerar analysen, men även vid försiktiga antaganden blir den totala effekten försumbar.

Det fjärde argumentet rör utnyttjande. När reformen av arbetskraftsinvandringen trädde i kraft 2008, kom det snabbt fram många exempel på fusk och utnyttjande. Skenavtal, obetalda löner och liknande problem. De problemen togs på allvar, och löstes med ändrad tillämpning från Migrationsverkets sida, regleringsbrev från regeringen och ny lagstiftning med brett stöd i riksdagen. Att peka på de enstaka fall som kommer upp nu och dra de mest långtgående slutsatserna – inte små regelförändringar för att minska missbruket, utan en omvälvning av hela systemet – tyder på att det snarare är invandringen än missbruket som man vill stoppa.

Att riva upp den svenska modellen för arbetskraftsinvandring skulle vara skadligt. Den har gett en unik och välfungerande öppenhet mot omvärlden, underlättat kompetensförsörjning och bidragit till ekonomisk tillväxt. Skulle alla – redan omständliga – rekryteringar av personal från tredje land också behöva gå ett varv genom Arbetsförmedlingen, skulle många företag få svårare att hitta rätt kompetens, arbetsmarknaden skulle bli mindre smidig och produktionen skulle inte kunna nå lika högt.

Sammantaget framstår regeringens argument som ohållbara, och dåligt förankrade i fakta.

REFERENSER

- Aldén, Lina & Hammarstedt, Mats (2016). *Flyktinginvandring : sysselsättning, förvärvsinkomster och offentliga finanser*, Finanspolitiska rådet.
- Aldén, Lina & Hammarstedt, Mats (2017). »Hur påverkar flyktinginvandringen de offentliga finanserna?«, *Ekonomisk debatt*, 45:2.
- Bassarsky, Lina; Kamiya, Yumiko; Ferre, Julia; Gaigbe-Togbe, Victor & Mishra, Vinod (2013). *International migration policies : government views and priorities*, United Nations, Department of economic and social affairs: population division.
- Bevelander, Pieter; Emilsson, Henrik; Magnusson, Karin & Osanami Törngren, Sayaka, red. (2014). *Världens öppnaste land : arbetskraftsinvandringen efter reformen 2008*, Fores 2014:1.
- Borjas, George (2003). »The labor demand curve is downward sloping : re-examining the impact of immigration on the labor market«, *Quarterly Journal of Economics*, 118:4.
- Boubtane, Ekrame; Dumont, Jean-Christophe & Rault, Christophe (2014). *Immigration and economic growth in the OECD countries, 1986–2006*, IZA, DP 8681.
- Bratsberg, Bernt & Raaum, Oddbjörn (2012). »Immigration and wages : evidence from construction«, *The Economic journal*, 122:565.
- Brottsförebyggande rådet (2015). *Intyget som dörröppnare till välfärdssystemet : En rapport om välfärdsbrott med felaktiga intyg*, Brå 2015:8.
- Bucken-Knapp, Gregg (2009). *Defending the Swedish model: Social Democrats, trade unions, and labor migration policy reform*, Lexington books.
- Calleman, Catharina (2014). »The most open system among OECD countries’: Swedish regulation of labour migration«, *Nordic Journal of Migration Research*, 5:1.
- Calleman, Catharina & Herzfeld Olsson, Petra, red. (2015). *Arbetskraft från hela världen: Hur blev det med 2008 års reform?*, Delmi 2015:9.
- Card, David (2005). »Is the new immigration really so bad?«, *The Economic Journal*, 115:507.
- Card, David (2009). »Immigration and inequality«, *American Economic Review*, 99:2.
- Dahlberg, Anna (2018). »Svenskt Näringsliv måste sluta blunda för fusket«, *Expressen*, 21 april 2018.
- Damberg, Mikael & Thorwaldsson, Karl-Petter (2017). »Vi vill ha nya regler för arbetskraftsinvandring«, *Dagens Nyheter*, 14 februari 2017.
- D’Amuri, Francesco & Peri, Giovanni (2014). »Immigration, jobs, and employment protection : evidence from Europe before and during the Great Recession«, *Journal of the European Economic Association*, 12:2.
- Ds 2007:27. *Ett effektivt och flexibelt system för arbetskraftsinvandring*.
- Ds 2013:57. *Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring*.
- Ds 2017:27. *Genomförande av säsongsanställningsdirektivet*.
- EIU (2016). *Measuring well-governed migration: The 2016 migration governance index*, The Economist Intelligence Unit & International Organization for Migration.
- Ejermo, Olof & Fassio, Claudio (2018). *The effects of immigration on economic growth – a literature study*, Tillväxtanalys, 2018:7.
- Ekberg, Jan (1999). »Immigration and the public sector : income effects for the native population in Sweden«, *Journal of Population Economics*, 12:3.
- Ekberg, Jan (2009). *Invandringen och de offentliga finanserna*, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2009:3.
- Ekberg, Jan (2011). »Will future immigration to Sweden make it easier to finance the welfare system?«, *European Journal of Population*, 27.

- Ekenger, Karin & Wallen, Fabian (2002). *Invandring för tillväxt och nya jobb*, Svenskt Näringsliv.
- Emilsson, Henrik (2014). »Utfallet av den nya lagen om arbetskraftsinvandring«, i Bevelander, Emilsson, Magnusson, & Osanami Törngren, red. (2014).
- Emilsson, Henrik (2016). »Recruitment to occupations with a surplus of workers : the unexpected outcomes of Swedish demand-driven labour migration policy«, *International Migration*, 54:2.
- Emilsson, Henrik (2018). »Politik för arbetskraftsinvandring : erfarenheter av den svenska modellen«, i Povrzanović Frykman & Öhlander, red. (2018).
- Engblom, Samuel (2010). *Så kan reglerna för arbetskraftsinvandring vårdas och förbättras*, TCO.
- Engblom, Samuel (2013). »Arbetskraftsinvandring : bättre kontroll för bibehållen öppenhet«, *utredarna.nu*, 29 maj 2013.
- Engdahl, Mattias & Åslund, Olof (2013), *Arbetsmarknadseffekter av öppna gränser*, IFAU, 2013:9.
- Engdahl, Mattias (2016). *Invandringens arbetsmarknadseffekter*, IFAU, 2016:11.
- Expressen (2018). »Tramsigt att brunstämpla S om arbetskraftsinvandring«, *Expressen*, 18 april 2018.
- Flood, Lennart & Ruist, Joakim (2015). *Migration, en åldrande befolkning och offentliga finanser*, bilaga 6 till Långtidsutredningen 2015, SOU 2015:95.
- Foged, Mette & Peri, Giovanni (2015). *Immigrants' effect on native workers : new analysis on longitudinal data*, IZA, DP 8961.
- Foged, Mette (2017). *Invandring och arbetsmarknaden för infödda : erfarenheter från Danmark*, SNS analys nr 39.
- Forssberg, Johannes (2016). *Arbetskraftsinvandrarens rättslöshet i Sverige : en rapport om utvisningar med bristfälligt lagstöd*, Centrum för Rättvisa.
- Frank, Denis (2005). *Staten, företagen och arbetskraftsinvandringen*, Växjö universitet.
- Friedberg, Rachel M & Hunt, Jennifer (1995). »The impact of immigrants on host country wages, employment and growth«, *Journal of Economic Perspectives*, 9:2.
- Frum, David (2016). »The great immigration data debate«, *The Atlantic*, 19 januari 2016.
- Frödin, Olle & Kjellberg, Anders (2015). »Arbetskraftsinvandring från tredje land i restaurang- och städbranscherna«, i Calleman & Herzfeld Olsson, red. (2015).
- Hatzigeorgiou, Andreas & Lodefalk, Magnus. (2015) *Migration och företagens internationalisering : en kunskapsöversikt*, Delmi 2015:4.
- Hinnfors, Jonas; Spehar, Andrea & Bucken-Knapp, Gregg (2012). »The missing factor : why social democracy can lead to restrictive immigration policy«, *Journal of European public policy*, 19:4.
- Holtslag, Jan Willem; Kremer, Monique & Schrijvers, Erik, red. (2013). *Making migration work: the future of labour migration in the European Union*, Amsterdam University Press.
- Hultman, Fredrik (2016). *Människorna mellan stolarna : så kan Sverige sluta utvisa människor som gör rätt för sig*, Timbro.
- Hunt, Jennifer (1992). »The impact of the 1962 repatriates from Algeria on the French labor market«, *Industrial and Labor Relations Review*, 45:3.
- International Labour Organization (2015). *ILO global estimates on migrant workers : results and methodology – special focus on migrant domestic workers*, ILO Department of Statistics.
- Jean, Sébastien & Jiménez, Miguel (2011). »The unemployment impact of immigration in OECD countries«, *European Journal of Political Economy*, 27:2.
- Johansson, Jesper (2014). »Swedish employers and trade unions, labor migration and the

- welfare state : perspectives on Swedish labor migration policy debates during the 1960's and the 2000's», *Nordic Journal of Working Life Studies*, 4:1.
- Johansson, Jesper (2016). »Preferenser och intressen hos Svenskt Näringsliv och Landsorganisationen om arbetskraftsinvandring under 2000-talets inledning«, *Sociologisk forskning*, 53:1.
- Jokinen, Anniina & Ollus, Natalia (2013). »Recruitment, exploitation of migrant workers and labour trafficking in Finland, Sweden, Estonia and Lithuania : introduction and research findings«, i Ollus, Jokinen & Joutsen, red. (2013).
- Klein, Paul & Ventura, Gustavo J (2007). »TFP differences and the aggregate effects of labor mobility in the long run«, *The B.E. Journal of Macroeconomics*, 7:1.
- Kronqvist, Patrik (2018). »Alliansen är naiv om jobbinvandringen«, *Expressen*, 26 april 2018.
- Larsson, Erik (2014a). »Migration sänker inte löner«, *Arbetet*, 21 november 2014.
- Larsson, Erik (2014b). »Forskning: invandring skapar inte arbetslöshet«, *Arbetet*, 1 december 2014.
- Lemaître, Georges (2013). »Satisfying labour needs in an ageing society«, i Holtslag, Kremer & Schrijvers, red. (2013).
- Lindholm, Stephen (2017). »Kommunal vill inte öronmärka bärplockning till nyanlända«, *Kommunalarbetaren*, 7 juli 2017.
- Livsmedelsföretagen (2013). *Guld i gröna skogar : bärplockning från självförsörjning till industri*, Livsmedelsföretagen.
- Ljungberg, Anders (2014). »Rödgrön splittring i synen på arbetskraftsinvandring«, *Sveriges Radio*, 25 augusti 2014.
- LO (2004). *Mer än bara öppna gränser : Landsorganisationen och migrationen*, LO.
- LO (2013). *Fusk och utnyttjande : om avregleringen av arbetskraftsinvandringen*, LO.
- Lönegård, Claes (2018). »Finansministern redo att ändra krav för arbetskraftsinvandring«, *Svenska Dagbladet*, 16 april 2018.
- Merler, Silvia (2017). »The Mariel boatlift controversy«, *Bruegel*, 5 juni 2017.
- MIG 2015:6, Migrationsöverdomstolen, 28 maj 2015.
- MIG 2015:11, Migrationsöverdomstolen, 27 mars 2015.
- MIG 2015:20, Migrationsöverdomstolen, 27 oktober 2015.
- MIG 2017:24, Migrationsöverdomstolen, 13 december 2017.
- MIG 2017:25, Migrationsöverdomstolen, 13 december 2017.
- MIG 2018:12, Migrationsöverdomstolen, 15 maj 2018.
- Migrationsverket (2016). *Rättsligt ställningstagande angående försörjningskravet vid anhöriginvandring*, SR 03/2017.
- Migrationsverket (2018). »Beviljade uppehållstillstånd 1980–2016«, *migrationsverket.se*, hämtad 2 maj 2018.
- Nationella underrättelsecentret (2018). *Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2018–2019*, NUC.
- Nordström, Emelie (2018). *Rekryteringsenkäten 2018 : Jobbskaparna larmar! Kompetensbristen ökar*, Svenskt Näringsliv.
- OECD (2011). *Recruiting immigrant workers: Sweden 2011*, OECD.
- OECD (2013). *International migration outlook 2013*, OECD.
- Ollus, Natalia; Jokinen, Anniina & Joutsen, Matti, red. (2013). *Exploitation of migrant workers in Finland, Sweden, Estonia and Lithuania : uncovering the links between recruitment, irregular employment practices and labour trafficking*, European Institute for Crime Prevention and Control.

- Ortega, Francesco & Peri, Giovanni (2012). »The effect of trade and migration on income«, *NBER working paper series*, nr. 18193.
- Palmquist, Samuel & Öhlin, Jonas (2016). »Arbetskraftsinvandringens betydelse för svenska företag«, *Ekonomisk debatt*, 44:8.
- Povrzanović Frykman, Maja & Öhlander Magnus, red. (2018). *Högutbildade migranter i Sverige*, Arkiv förlag.
- Pritchett, Lant (2006). *Let their people come : breaking the gridlock on global labor mobility*, Center for Global Development.
- Prop. 2007/08:147. *Nya regler för arbetskraftsinvandring*.
- Prop. 2013/14:213. *Cirkulär migration och utveckling*.
- Prop. 2013/14:227. *Åtgärder mot missbruk av reglerna för arbetskraftsinvandring*.
- Prop. 2016/17:100. *2017 års ekonomiska vårproposition : förslag till riktlinjer*.
- Prop. 2017/18:108. *Genomförande av säsongsanställningsdirektivet*.
- Rankka, Maria (2000). *Frihet med förhinder : in- och utvandring i vår tid*, Timbro.
- Rauhut, Daniel & Blomberg, Gustaf (2003). *Ekonomiska effekter av integration och invandring*, Institutet för tillväxtpolitiska studier.
- Riksrevisionen (2016). *Ett välfungerande system för arbetskraftsinvandring?*, RiR 2016:32.
- Rowthorn, Robert (2008). »The fiscal impact of immigration on the advanced economies«, *Oxford Review of Economic Policy*, 24:3.
- Ruhs, Martin (2013). *The price of rights : regulating international labor migration*, Princeton University Press.
- Ruhs, Martin & Anderson, Bridget (2013). »Migrant workers : inevitability or policy choice?«, i Holtslag, Kremer & Schrijvers, red. (2013).
- Ruist, Joakim (2013). »Östeuropéers rörlighet är lönsam för de rikare EU-länderna«, *Ekonomisk debatt*, 41:8.
- Ruist, Joakim (2014). »Free immigration and welfare access : the Swedish experience«, *Fiscal Studies*, 35:1.
- Ruist, Joakim (2015a). *Refugee immigration and public finances in Sweden*, Göteborgs universitet, working paper 613.
- Ruist, Joakim (2015b). »Invandringens påverkan på offentliga finanser«, *joakimruist.blogspot.se*, 12 april 2015.
- Ruist, Joakim (2016). »Invandringens påverkan på löner och arbetslöshet«, *joakimruist.blogspot.se*, 5 oktober 2016.
- Ruist, Joakim (2017). »Integration av flyktingar blir inte nämnvärt svårare av att det kommer många på en gång«, *joakimruist.blogspot.se*, 25 december 2017.
- Ruist, Joakim (2018). *Tid för integration : en ESO-rapport om flyktingars bakgrund och arbetsmarknadsetablering*, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, 2018:3.
- Sanandaji, Tino (2018). »Billig arbetskraft kan bli dyr affär för en välfärdsstat«, *Kvartal*, 24 april 2018.
- SCB (2012). *SSYK 2012 : standard för svensk yrkesklassificering*, Statistiska centralbyrån, MIS 2012:1.
- SCB (2018). »Andel (i procent) förvärvsarbetande kommunmottagna flyktingar, 20–64 år efter antal år efter mottagandet, kön och mottagningsår«, *scb.se*, hämtad 2 maj 2018.
- Socialdemokraterna (2018). »Stopp för arbetskraftsinvandring till yrken utan särskilda kvalifikationer«, *socialdemokraterna.se*, 18 april 2018.
- SOU 2005:50. *Arbetskraftsinvandring till Sverige : befolkningsutveckling, arbetsmarknad i förändring, internationell utblick*, Kommittén för arbetskraftsinvandring.

- SOU 2006:87. *Arbetskraftsinvandring till Sverige : förslag och konsekvenser*, Kommittén för arbetskraftsinvandring.
- SOU 2008:115. *Försörjningskrav vid anhöriginvandring*, Försörjningskravsutredningen.
- SOU 2010:40. *Cirkulär migration och utveckling : kartläggning av cirkulära rörelsemönster och diskussion om hur migrationens utvecklingspotential kan främjas*, Kommittén för cirkulär migration och utveckling.
- SOU 2011:28. *Cirkulär migration och utveckling : förslag och framåtblick*, Kommittén för cirkulär migration och utveckling.
- SOU 2016:91. *Stärkt ställning för arbetskraftsinvandrare på arbetsmarknaden*, Utredningen om åtgärder för att stärka arbetskraftsinvandrares ställning på arbetsmarknaden.
- SOU 2017:37. *Kvalificerad välfärdsbrottslighet : förebygga, förhindra, upptäcka och beivra*, Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden.
- Spector, Susanne (2015). *Hög sysselsättning och låg arbetslöshet : ett nationalekonomiskt perspektiv på arbetsmarknaden*, Svenskt Näringsliv.
- Svensen, Love (2018). »S vill se nytt system för arbetskraftsinvandring«, *Dagens Arena*, 18 april 2018.
- Svenskt Näringsliv (2013). »Bättre villkor för utländska bärplockare«, *svensktnaringsliv.se*, 2 juni 2013.
- Söderqvist, Marie (2017). »Bärindustrin går under om reglerna ändras«, *Dagens Industri*, 20 februari 2017.
- TT (2018). »Arbetskraftsinvandring bakom assistansfusk«, *SVT Nyheter*, 16 januari 2018.
- Vlachos, Jonas (2015). »Ökad specialisering med ökad invandring«, *Ekonomistas*, 20 augusti 2015.
- Vogiazides, Louisa & Hedberg, Charlotta (2013). »Trafficking for forced labour and labour exploitation in Sweden: Examples from the restaurant and the berry industries«, i Ollus, Jokinen & Joutsen, red. (2013).
- Wiik, Anette (2017). »Krångliga regler bromsar expansion«, *Värnamo Nyheter*, 27 februari 2017.
- Yalcin, Yeki (2010). *Facklig gränspolitik : Landsorganisationens invandrings- och invandrarpolitik 1946–2009*. Örebro universitet.
- Öhlin & Palmquist (2016a). *Rekrytering av internationell kompetens : arbetskraftsinvandringens betydelse för svenska företag*, Svenskt Näringsliv.
- Öhlin & Palmquist (2016b). *Värdet av internationell kompetens : arbetskraftsinvandringens bidrag till produktion och välfärd*, Svenskt Näringsliv.
- Örstadius, Kristoffer (2018). »Tar arbetskraftsinvandrarerna jobben från dem som jobbar i Sverige?«, *Dagens Nyheter*, 16 maj 2018.